

PSIXOLOGIK TESTLASH JARAYONINING KOMPYUTER TEXNOLOGIYALARI BILAN MODERNIZATSIYALANGAN HOLATI

Shahrisabz davlat pedagogika instituti
Psixologiya yo'nalishi, 1.24-guruh 2-kurs talabasi
Usmonova Madina Uchqun qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti
o'qituvchisi Rasulova Iroda (PHD)

Annotatsiya: Ushbu maqolada psixologik testlashtirishning zamonaviy holatlari, uning rivojlanish tendensiyalari hamda ta'lim, tibbiyot, kadrlar boshqaruvi va ijtimoiy sohalaridagi qo'llanish jarayonlari yoritiladi. Maqolada hozirgi kunda keng tarqalgan raqamlashtirilgan test tizimlari, onlayn-platformalar, sun'iy intellekt asosida tuzilayotgan diagnostika vositalari, adaptiv testlar, kompyuterlashtirilgan psixometrik baholash usullari va ularning afzalliklari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Psixologik testlashtirish, psixodiagnostika, zamonaviy testlar, raqamlashtirish, kompyuterlashtirilgan baholash, onlayn test platformalari, sun'iy intellekt, adaptiv testlar, psixometriya, ishonchlilik, validlik, etik me'yorlar, ma'lumotlar xavfsizligi, diagnostika usullari, shaxsni baholash

Аннотация: В статье рассматриваются современное состояние психологического тестирования, тенденции его развития и применение в образовании, медицине, управлении персоналом и социальной сфере. Анализируются распространённые в настоящее время системы цифрового тестирования, онлайн-платформы, диагностические

инструменты на основе искусственного интеллекта, адаптивные тесты, компьютерные методы психометрической оценки и их преимущества.

Ключевые слова: Психологическое тестирование, психодиагностика, современные тесты, цифровизация, компьютеризированная оценка, платформы онлайн-тестирования, искусственный интеллект, адаптивные тесты, психометрия, надежность, валидность, этические стандарты, безопасность данных, диагностические методы, оценка личности,

Abstract: This article discusses the current state of psychological testing, its development trends, and its application in education, medicine, human resources management, and social spheres. The article analyzes the currently widespread digital testing systems, online platforms, diagnostic tools based on artificial intelligence, adaptive tests, computerized psychometric assessment methods, and their advantages.

.Keywords: Psychological testing, psychodiagnostics, modern tests, digitization, computerized assessment, online testing platforms, artificial intelligence, adaptive tests, psychometrics, reliability, validity, ethical standards, data security, diagnostic methods, personality assessment,

Kirish: Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya jarayonlari psixologik tashxislash tizimiga ham keskin ta'sir ko'rsatmoqda. Shaxs xususiyatlarini, intellektual salohiyatni, kasbiy qobiliyatlarni va emotsional holatlarni ilmiy asosda baholash zamonaviy psixologiyaning eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Psixologik testlashtirishning rivojlanishi nafaqat ilmiy tadqiqotlar, balki ta'lim, tibbiyot, harbiy soha, kadrlar boshqaruvi, klinik psixologiya va konsalting amaliyotlarida yuqori samaradorlikni ta'minlamoqda. Ayniqsa, so'nggi yillarda kompyuterlashtirilgan testlar, onlayn-diaagnostika platformalari va sun'iy intellekt asosida ishlaydigan adaptiv test tizimlarining joriy etilishi

psixodiagnostika jarayonining aniqligi, tezligi va obyektivligini sezilarli darajada oshirdi.

Muammoning dolzarbligi: Zamonaviy sharoitda inson faoliyati murakkablashgani sari psixologik testlarning ishonchlilik, validlik, madaniy moslik va obyektivlik darajasini ta'minlash muhim masalaga aylandi. Raqamlashtirish jarayonlari testlashtirish tizimini tubdan yangilamoqda: kompyuterlashtirilgan testlar, onlayn platformalar, sun'iy intellekt asosidagi adaptiv testlash va avtomatlashtirilgan psixodiagnostika shakllarining ommalashuvi diagnostika sifatini sezilarli darajada oshirayotgan bo'lsa-da, ular bilan bog'liq xavf va muammolarni ham yuzaga keltirmoqda. Xususan, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, test natijalarining to'g'riligiga ta'sir qiluvchi texnik omillar, algoritmlarning xolisligi, madaniy va tilga oid farqlarni inobatga olish zamonaviy psixodiagnostikaning dolzarb masalalaridan biridir. Shuningdek, ko'plab an'anaviy testlarning bugungi avlod psixologik xususiyatlariga mos kelmasligi, psixometrik ko'rsatkichlarni zamon talabiga mos ravishda qayta kalibrlash zarurati, onlayn testlar orqali firibgarlik ehtimoli, test topshiriqlarining standartlashtirilmaganligi ham testlashtirish sifatiga salbiy ta'sir qilmoqda. Shu sababli zamonaviy psixologik testlashtirish tizimini ilmiy asosda modernizatsiya qilish, diagnostika vositalarini yangilash, xalqaro standartlarga moslashtirish va psixometrik mezonlarni qayta ko'rib chiqish bugungi kunning eng dolzarb vazifasidir.

Asosiy qism: Zamonaviy psixologik testlashtirish jarayoni ilmiy-texnik taraqqiyotning tezkor sur'atlari bilan chambarchas bog'liq bo'lib, uning mazmuni, metodlari va qo'llanish sohalari tubdan o'zgarib bormoqda. Avvalo, psixodiagnostika amaliyotiga kompyuterlashtirilgan testlar, elektron platformalar va sun'iy intellektga asoslangan baholash tizimlarining kirib kelishi diagnostika jarayonining samaradorligini keskin oshirdi. Kompyuter-

testlashtirish inson omilidan kelib chiqadigan xatolarni kamaytirish, test natijalarini avtomatik qayta ishlash va qisqa vaqt ichida aniq statistik tahlillarni taqdim etish imkonini bermoqda. Shu bilan birga adaptiv testlar — ya'ni respondentning javoblariga mos ravishda murakkablashib boradigan testlar — psixometrik aniqlikni oshirishda eng istiqbolli yondashuvlardan biri sifatida tan olinmoqda.

Bundan tashqari, onlayn psixologik testlar keng ommaga ochiqligi, qulayligi va tezkorligi sababli ommalashgan bo'lsa-da, ularning ilmiy asoslanganligi va diagnostik aniqligi bo'yicha muammolar mavjud. Shu sababli mutaxassislar tomonidan baholashning etik mezonlari, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish mexanizmlari va test topshiriqlarining nazorat ostida yechilishini ta'minlash masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Onlayn testlardan foydalanishda texnik buzilishlar, tashqi yordamdan foydalanish, shaxsning emotsional holati kabi omillar natijalarga ta'sir etishi mumkinligi sababli, ularni professional diagnostika vositasi sifatida qo'llashda ehtiyotkorlik talab etiladi.

Zamonaviy psixologik testlar yaratishda psixometrik yondashuvlar, xususan ishonchlilik, validlik, normativlash, madaniy moslik va diskriminativlik ko'rsatkichlarini ilmiy asosda tekshirish jarayoni alohida ahamiyatga ega. Xalqaro tizimlarda test topshiriqlarining madaniy neytralligi va tilga bog'liq farqlarning minimallashtirilishi muhim deb hisoblanadi. Hozirgi global axborot makonida turli millat, yosh va ijtimoiy guruh vakillari uchun mo'ljallangan universal testlarni yaratish masalasi ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Bunga qo'shimcha ravishda, test natijalarini tahlil qilishda statistik modellardan — masalan, Item Response Theory (IRT), klassik testlar nazariyasi, latent o'zgaruvchilar modeli, regressiya va klaster tahlillaridan foydalanish diagnostika sifatini yanada oshirmoqda.

Psixologik testlashtirishning zamonaviy holatlari shuningdek tibbiy-psixologik sohada ham sezilarli o'zgarishlarga olib keldi. Klinik muassasalarda depressiya, xavotir, stress, shaxs buzilishlari va nevrologik muammolarni aniqlash uchun ishlab chiqilayotgan kompyuterlashtirilgan skrining vositalari bemor holatini tez va samarali baholash imkonini yaratuvchi yangi standartga aylanmoqda. Sun'iy intellektga asoslangan diagnostik tizimlar esa ayrim holatlarda psixologga qo'shimcha yordamchi sifatida xizmat qilib, natijalarni chuqur tahlil qilishga ko'maklashmoqda. Shu bilan birga, testlashtirish jarayonida axborot xavfsizligi, test banklarini himoya qilish, test natijalarining maxfiyligi hamda algoritmlarning xolisligini ta'minlash bo'yicha muhim tadbirlar amalga oshirilmoqda. Testlarning adolatli o'tkazilishi, ularni yangilab borish, normativ ko'rsatkichlarni muntazam qayta ko'rib chiqish ham zamonaviy diagnostikaning muhim talablardandir. Umuman olganda, psixologik testlashtirishning hozirgi bosqichi innovatsion texnologiyalar, ilmiy psixometriya va xalqaro standartlar bilan uyg'unlashgan kompleks tizim sifatida shakllanmoqda. Bu esa psixologlarning kasbiy mas'uliyatini oshiradi, yangi diagnostika metodlarini o'zlashtirishni talab qiladi va psixodiagnostika sifatini yanada takomillashtirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Xulosa: Psixologik testlar nafaqat shaxsning individual psixologik xususiyatlarini aniqlash, balki ta'lim, tibbiyot, klinik amaliyot, kadrlar boshqaruvi va ijtimoiy sohalarda samarali qarorlar qabul qilishni ta'minlovchi muhim vositaga aylangan. Shu sababli psixodiagnostika vositalarini muntazam yangilash, xalqaro standartlarga moslashtirish, psixometrik mezonlarni takomillashtirish hamda mutaxassislarning malakasini oshirish zarurdir.

Xulosa qilib aytganda, psixologik testlashtirishning zamonaviy holatlari uning yanada takomillashib borayotganini, ilmiy asoslangan, innovatsion va

amaliy samaradorlikka ega tizim sifatida shakllanayotganini namoyon etadi. Bu jarayon psixologiya fanining rivojlanishi va inson psixikasini chuqurroq o'rganish uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Foynalanilgan adabiyotlar:

1. Anastasi, A., & Urbina, S. Psychological Testing. Prentice Hall, 1997.
2. Kaplan, R. M., & Saccuzzo, D. P. Psychological Testing: Principles, Applications, and Issues. Cengage Learning, 2018.
3. Kline, P. A Handbook of Psychological Testing. Routledge, 2015.
4. Zeidner, M., & Matthews, G. Intelligence Assessment and Evaluation. Cambridge University Press, 2018.
5. Furr, M. Psychometrics: An Introduction. Sage Publications, 2021.
6. Embretson, S. E., & Reise, S. P. Item Response Theory for Psychologists. Lawrence Erlbaum Associates, 2000.
7. Hambleton, R. K., Swaminathan, H., & Rogers, H. Fundamentals of Item Response Theory. Sage Publications, 1991.
8. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Ta'lim sifatini nazorat qilish inspeksiyasi materiallari.
9. O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining psixologik testlashtirish bo'yicha normativ-me'yoriy hujjatlari.
10. Qodirov, J. Psixodiagnostika asoslari. Toshkent: Fan, 2020.
11. To'rayev, A. Psixologik testlar metodikasi. Toshkent: O'zbekiston, 2019.